

LUNDS
UNIVERSITET

Rektor

BESLUT

1(5)

2010-02-25

Dnr LS 2009/543

Högskoleverket
Box 7851
103 99 Stockholm

Yttrande över anmälan från Ulfur Arnason

Reg.nr 31-3434-09 hos Högskoleverket

Högskoleverket har ombett Lunds universitet att yttra sig över vad Ulfur Arnason har uppgett om kränkningar av hans meddelarfrihet samt över vad professor Gunnar Bramstång har anfört om naturvetenskapliga fakultetens beslut den 16 juni 2009. Med anledning härav vill Lunds universitet anföra följande.

Lunds universitet välkomnar att förhållandet mellan den självklara yttrande- och meddelarfriheten samt arbetsgivarens ansvar för att upprätthålla en arbetsmiljö fri från trakasserier och mobbing klargörs ännu en gång. En skrivelse med anledning av naturvetenskapliga fakultetens beslut att frånta Ulfur Arnason resurser såsom bl.a. kontorsrum har tidigare tillställts Justitiekanslern, som 2009-07-24 valde att inte vidta någon åtgärd i ärendet (dnr 4186-09-21).

Det finns ingen rättslig reglering om professor emeritus vare sig i högskolelagen eller i högskoleförordningen. Vid tidpunkten för naturvetenskapliga fakultetens beslut att frånta Ulfur Arnason kontor samt övriga resurser fanns någon sådan reglering inte heller i några lokala regler vid Lunds universitet. Som övergripande princip vid universitetet tillämpas att styrelsen och prefekten vid respektive institution avgör hur institutionens tillgängliga resurser ska användas och fördelas. I detta har även ansetts ingå möjligheten att bereda pensionerade arbetstagare fortsatta resurser såsom kontor, förvaringsutrymmen, kopiering, telefon. Eftersom det handlar om användande av universitetets resurser har tillgången till stor del berott på i hur stor utsträckning den pensionerade arbetstagaren har fortsatt att medverka i institutionens samlade verksamhet. Till vägledning för institutionsstyrelsens avgörande har följande uttalande från 1996 från universitetets dåvarande lokalnämnd legat till grund. En pensionerad lärare (professor emeritus) bör normalt kunna disponera eget eller delat arbetsrum under två år efter pensioneringen, därefter ska särskilda skäl anföras såsom att rummet utnyttjas för forskning eller för kontinuerligt deltagande i undervisning och handledning vid institutionen. Det har alltså funnits en möjlighet för institutionsstyrelsen eller prefekten att

tilldela en pensionerad lärare kontorsrum, förvaringsutrymmen m.m. trots att något anställningsförhållande inte förelegat. Tillgången till sådana resurser har dock inte utgjort någon absolut rättighet för den pensionerade arbetstagaren. Mot bakgrund av bl.a. nu aktuellt ärende har rektor vid Lunds universitet beslutat fastställa föreskrifter om pensionerade professorers verksamhet. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 januari 2010 och reglerar bl.a. professor emeritus/a tillgång till resurser och arbetsplats.

Ulfur Arnason pensionerades från naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet i juni 2005 och har sedan dess inte innehått någon anställning vid universitetet, men har beretts tillgång till kontorsrum och andra resurser fram till dess den naturvetenskapliga fakulteten genom dekanus Torbjörn von Schantz den 16 juni 2009 beslutade att frånta Ulfur Arnason dessa resurser. När det gäller skälen för naturvetenskapliga fakultetens beslut vill Lunds universitet framhålla följande.

Beslutet att frånta Ulfur Arnason hans privilegier måste ses i ljuset av den situation som rådde vid institutionen för cell- och organismbiologi under våren 2009. Institutionen befann sig i en mycket svår ekonomisk situation. För att ta fram en plan för hur underskotten skulle hanteras hade naturvetenskapliga fakultetsstyrelsen beslutat att införa en interimistisk ledningsgrupp för institutionen. Denna interimistiska ledningsgrupp var utsedd för perioden 2008-06-24 t.o.m. 2009-02-28 och bestod av professor Arne Ardeberg (tidigare prorektor och prodekanus), professor Einar Everitt (prefekt vid institutionen t.o.m. 2008-12-31), professor Bengt Söderström (tidigare dekanus) samt professor Susanne Widell (prodekanus t.o.m. 2008-12-31, därefter prefekt för institutionen för cell- och organismbiologi). Den ekonomiska situationen gav upphov till en ansträngd psykosocial arbetsmiljö vid institutionen. Den avgående prefekten uppmärksammade fakulteten på den rådande arbetsmiljösituationen i ett brev daterat 2009-01-15. Detta ledde till att fakulteten kopplade in företagshälsovården i början på februari 2009 i ett möte med prefekt, husansvariga och huvudskyddsombud. Man kom fram till att företagshälsovården skulle hålla en ökad beredskap för de anställda på institutionen och att de husansvariga skulle fånga upp personer med behov av stöd och hänvisa dessa till företagshälsovården. Från representanterna vid mötet lämnades ett samstämmigt budskap; ta ett beslut i frågan om vilka verksamheter som ska drabbas av nedskärningar så att de anställda inte behöver leva med rådande osäkerhet längre och kan gå vidare med verksamheten. Företagshälsovården deltog även på det stormöte vid institutionen som arrangerades i månadsskiftet februari/mars 2009 för att presentera den interimistiska ledningsgruppens förslag till åtgärder.

När den interimistiska ledningen presenterade sitt förslag till nedprioritering av vissa verksamheter ledde detta till skarp kritik från några drabbade forskargrupper. Utgångspunkten i förslaget var att samtliga ämnesområden inom institutionen skulle kvarstå, på åtminstone en miniminivå, för att säkerställa att undervisning skulle

kunna ges i samtliga discipliner. Denna plan stöddes av naturvetenskapliga fakultetsledningen. Vissa discipliner drabbades inte av nedskärningar, eftersom de redan hade en minimal omfattning på grund av tidigare nedprioriteringsbeslut. Detta kom att leda till mycket kritik. En annan orsak till kritik var att den disciplin som prefekten tillhörde inte kom att drabbas av nedskärningar, eftersom ämnesområdet redan befann sig på en miniminivå. Fakultetsledningen valde att bemöta denna kritik i ett öppet brev till samtliga anställda från dekanus, se <http://www.naturvetenskap.lu.se/o.o.i.s/5143>. Fakultetsledningen stödde fullt ut det förslag som den interimistiska ledningsgruppen hade avgivit.

I samband med att förhandlingar pågick med personalorganisationerna, med syfte att identifiera de personer som skulle drabbas av uppsägningar, hade Ulfur Arnason ett samtal med dåvarande prefekten Susanne Widell. Ulfur Arnason framförde vid detta tillfälle att han skulle sprida sin åsikt att Susanne Widell var en medioker forskare, så att det blev allmänt känt. Detta uppfattades av Susanne Widell som ett hot. Vidare sade Ulfur Arnason att Susanne Widell fört ledningen bakom ljuset när inte hennes kvaliteter som forskare blev kända innan hon utsågs till prefekt vid institutionen. Susanne Widell upplevde detta hot som mycket obehagligt.

Efter ett antal veckor kom så Ulfur Arnasons skrivelse där han, förutom att verkställa sitt hot mot Susanne Widell, riktade nedsättande personliga omdömen om övriga i den interimistiska ledningsgruppen. Skrivelsen var adresserad till rektor, HSV, högskole- och forskningsministern, Diskrimineringsombudsmannen, Riksrevisionen, ArtDatabanken, VR, SACO, Nature, Skånska Dagbladet och Sydsvenska Dagbladet och spreds både inom institutionen och inom granninstitutionen. Ämnesansvariga vid institutionen hade i ett brev till rektor, tidigare under våren, framfört samma kritik i sakfrågorna. Den framförda kritiken i sakfrågorna var i detta läge redan bemött, bland annat i ovan beskrivna öppna brev till de anställda, vilket diskuterats både i fakultetsstyrelse och med samtal med ämnesansvariga på institutionen. Eftersom framförd kritik i sakfrågor redan var utredd och bemött bedömde fakultetsledningen att det huvudsakliga syftet med Ulfur Arnasons skrivelse var att skada enskilda individers anseende och den oerhört känsliga besparingsprocessen.

Lokalerna som Ulfur Arnason hade tillgång till skulle vara utrymda 2009-06-30. Orsaken till detta var att genetikhuset hade sagts upp för att minska institutionens hyreskostnader och därmed minska behovet av uppsägningar. Ett förstärkt arbetsmiljöproblem uppstod, eftersom Ulfur Arnason skulle flytta till kontorsrum i absolut närhet till de personer han nedvärderat i sin skrivelse. Flera medarbetare valde i detta läge att till dekanus uttrycka sin oro och rädsla.

Dekanus för naturvetenskapliga fakulteten kommunicerade de planerade åtgärderna med rektor och vicerektor och förankrade dessa med vicerektor. Efter att vid tre sammanträden ha diskuterat ärendet med fakultetsledningen (två sammanträden) och fakultetsledningen samt prefekterna vid fakultetens institutioner (ett sammanträde), beslutade dekanus den 16 juni 2009 att frånta Ulfur Arnason hans privilegier som emeritus, d.v.s. kontorsrum, telefon och e-post, med hänvisning till ansvaret för arbetsmiljön vid institutionen. Beslutet hade ett brett stöd i presidierna och löste de akuta problemen med arbetsmiljön och Ulfur Arnasons inflyttning i biologihuset. Värt att notera är att redan tidigt efter beslutet meddelades Ulfur Arnason fakultetsledningens öppenhet för att ompröva beslutet, under förutsättning att en konstruktiv dialog skulle kunna upprättas mellan Ulfur Arnason och de kränkta personerna. Ytterligare försök gjordes efter sommaren.

Eftersom beslutet väckte debatt inom fakulteten valde dekanus att lyfta frågan till fakultetsstyrelsen vid närmaste sammanträde. Fakultetsstyrelsen valde att stödja dekanus beslut. Ansvaret för arbetsmiljön inom fakulteten är delegerat till dekanus och under honom prefekterna. Dekanus ansvar för arbetsmiljön låg bakom beslutet. Bakgrunden var att sakfrågorna redan var bemötta och kritiken utagerad och därför bedömdes syftet med skrivelsen endast vara att skada anseendet hos de personer som åtagit sig det svåra uppdraget att föreslå nedskärningsåtgärder.

För att ännu en gång försöka upprätta en konstruktiv dialog mellan Ulfur Arnason och institutionsledningen kopplade fakulteten i augusti 2009 in en konsult. Efter ett inledande samtal med konsulten klargjorde Ulfur Arnason att han avböjde fortsatt medverkan i denna process. Avsikten med processen var att Ulfur Arnason fortsatt skulle kunna vara verksam vid Lunds universitet, dock under förutsättning att arbetsmiljöproblemen var undanröjda.

Lunds universitet bedömer att syftet med Ulfur Arnasons skrivelse *inte* var att uppmärksamma massmedia på påstådda missförhållanden, utan att skada och nedvärdera de personer som åtagit sig uppdraget från fakulteten att nedprioritera verksamheter inom den krisdrabbade institutionen. Syftet med beslutet var att förbättra den psykosociala arbetsmiljön genom att motverka att en personangrepps- och mobbingkultur utvecklas samt att minska det akuta obehag och den rädsla som Ulfur Arnasons förestående inflyttning i biologihuset skapat.

Dekanus ansvar för arbetsmiljön låg helt bakom beslutet att frånta Ulfur Arnason kontorsrum, e-post och telefon. Att en skrivelse *också* ställs till massmedia kan inte frånta dekanus ansvaret för arbetsmiljön och utgöra ett skydd för att framföra ovidkommande personangrepp.

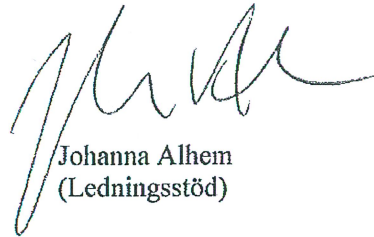
Avslutningsvis vill universitetet framhålla följande. Främjandet av en fri och öppen debatt är en självklarhet vid Lunds universitet och

att motta och bemöta kritik är en del av såväl universitetsledningens, fakultetsledningarnas, institutionsledningarnas som enskilda forskares dagliga verksamhet. En helt annan sak är skadande personangrepp mot enskilda individer i en redan svårt utsatt arbetsmiljö. Beslutet att frånta Ulfur Arnason kontorsrum och övriga resurser har inget att göra med att han framfört kritik mot universitetet och dess verksamhet utan beror på hans sätt att agera och uppträda gentemot enskilda anställda.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Marianne Granfelt efter föredragning av jurist Johanna Alhem. I den slutliga handläggningen har även kanslichef Torun Forslid, naturvetenskapliga fakulteten, och vice rektor Ingalill Rahm Hallberg deltagit.

Per Eriksson

Johanna Alhem
(Ledningsstöd)

Bifogas

Skrivelse 2009-06-01 från Ulfur Arnason